

3. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (З поправками, внесеними відповідно до положень Протоколів № 11, 14 та 15 з Протоколами № 1, 4, 6, 7, 12, 13 та 16) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
4. Загальна декларація прав людини URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
5. Конвенція ООН про права дитини URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021/find?text=%F0%EE%E7%E2%E8%F2%EE%EA#Text
6. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують людську гідність, видів поводження і покарання (Поправки до Конвенції див. в документі (995_108) від 08.09.92) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text
7. Конвенція ООН про захист цивільного населення під час війни URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text
8. Кримінологія: загальната особлива частини: підруч./ І.М. Даньшин, В.В. Голіна, М.Ю. Валуйська та ін., за заг. редакцією В.В. Голіна. – 2-ге вид. перероб. І доп. Х.: Право 2009 – 288 с.

Мельник Ю.О., здобувач ступеня вищої освіти магістра Навчально-наукового інституту №2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Сьох К. Я., доцент кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук.

ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЖІНОК В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Протягом сучасної історії наша держава не мала великого досвіду запровадження правового режиму воєнного стану та стану війни. Однак, за умов агресивних дій, на період з 26 листопада по 26 грудня 2018 року в Україні був вперше введений правовий режим воєнного стану. На жаль, з 24 лютого 2022 року у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України Указом Президента України № 64/2022 вдруге введено воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року.

В Україні воєнний стан - це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади,

військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [1].

Однак, незважаючи на всі складнощі сучасних реалій, права людини підлягають захисту та охороні. Це зумовлено тим, що положення Конституції України визнають найвищою соціальною цінністю людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку [2].

В умовах війни практично беззахисним є основне право людини - право на життя. Вбивства та тілесні ушкодження, викрадення людей на захоплених територіях та примусове вивезення, тортури та нелюдське поводження, зґвалтування та інші форми насильства є прямим порушенням як права на життя, так і прав на гідність та недоторканність. Порушуються і права людини на охорону здоров'я - це як неможливість доступу до медицини, так і заподіяння шкоди здоров'ю внаслідок травм тощо.

Тому, одним з найактуальніших проблем сьогодення є питання порушення прав жінок під час дії воєнного стану в Україні. Від початку вторгнення російська армія чинить вбивства, насильства, зґвалтування, катування, викрадення українок усіх вікових груп на тимчасово окупованих територіях, використовуючи це як зброю війни, тим самим порушуючи Європейську конвенцію з прав людини, Женевські конвенції, Загальну декларацію прав людини, Конвенцію проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання та інші міжнародні нормативно-правові акти, які є ключовими у захисті прав людини.

Щодо сексуального насилля, воно стало одним з ганебних інструментів росіян, яким вони намагаються завдати шкоди українському населенню. Факти про зґвалтування жінок, дівчат та навіть дітей стали відомими після деокупації територій, на якій перебували загарбники.

Основними мотивами скоєння сексуального насильства над жінками є такі:

- насильство може набувати масового характеру та вчинятися проти багатьох осіб, будучи стратегією досягнення поставлених цілей. У цьому випадку сексуальне насильство є частиною широкомасштабного нападу на цивільне населення, або актів геноциду.
- насильство можуть застосовувати з метою послаблення людей та отримання контролю над ними;
- сексуальне насильство може виступати як форма катувань. Застосовуючи його, агресор має на меті покарати, принизити, залякати постраждалих або шляхом примусу домогтися інформації від них;

– насильство — як спроба вплинути на окремих людей через їхні конкретні функції, роль або посаду в громаді. Члени сімей піддаються нападу як виду покарання, примусу надати інформацію про діяльність або місцеперебування близьких [3].

Будь-яке сексуальне насильство - це можуть бути погрози зґвалтування, каліцтва статевих органів, примусові оголення, вагітність, аборт, проституція, примус дивитися на сексуальну наругу, сексуальне рабство тощо - є воєнним злочином, порушенням законів та звичаїв війни.

У ст. 3 Європейської конвенції з прав людини про заборону катування зазначено, що нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поведженню або покаранню [4].

Крім сексуального насильства над жінками, російські окупанти піддають українок фізичному насильству та катуванню, коли проходять через так звані фільтраційні табори. Переважно велику кількість жінок та дітей насильно депортують, відбираючи українські документи, телефони та потім відправляють до прикордонних областей Російської Федерації, аби потім переселити до депресивних регіонів Росії. Люди залишаються без засобів зв'язку з рідними, часто не мають їжі, предметів першої необхідності. Намагання російських окупантів створити подібні “гуманітарні кордони” до Росії фіксували й в Харківській, Чернігівській, Сумській та Київській областях. Доля примусово вивезених жінок досі невідома.

Такі дії держави-агресора кваліфікуються як викрадення людей, що являється військовим злочином та прямим порушенням статей 3 та 34 Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни [5]. Також порушуються стаття 5 Європейської конвенції з прав людини про право на свободу та особисту недоторканність [4].

Абсолютна заборона катування є імперативною нормою міжнародного права, і, як постійно підкреслює у своїй практиці Європейський суд з прав людини, - «відображає одну з фундаментальних цінностей демократичного суспільства». Вона знайшла своє закріплення в усіх основних міжнародних інструментах, починаючи від загальних принципів міжнародного права, міжнародних документів звичаєвого права до міжнародних договорів на універсальному та регіональному рівнях.

Застосування катувань і жорстоке поведження повністю нівелюють принцип людської гідності. Тому їх використання є абсолютною забороною на теренах усього цивілізованого світу, навіть коли мова йде про війну.

За порушення норм міжнародного права, за скоєння сексуального насильства, фізичного насильства, катування, порушення права на свободу та особисту недоторканність передбачена відповідальність. Її призначають за результатами розгляду судових справ у Міжнародному кримінальному суді в Гаазі, створеними трибуналами або національним судом України. Саме тому важливо, щоб особи які постраждали зверталися за допомогою, фіксували

злочини, та збирали максимум доказів для притягнення винних до відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 2015 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/389-19>.
2. Конституція України Конституція, Закон України від 1996 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Громадський простір. Сексуальне насильство під час війни: чому стається та як діяти постраждалим? URL: <https://www.prostir.ua/?news=seksualne-nasylstvo-pid-chas-vijny-chomu-stajetsy-ta-yak-diyaty-postrazhdalym>.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Рада Європи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_004.
5. Конвенція про захист цивільного населення під час війни: Організація Об'єднаних Націй URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_154.

Осауленко А. О., доцент кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ доктор юридичних наук, доцент

Савчук А.І. слухач магістратури МПД Навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ

ЕВТАНАЗІЯ: РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА СМЕРТЬ ЧИ ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ЖИТТЯ

З огляду на досвід країн, де евтаназія легалізована, в Україні питання про неї виникає все частіше. Враховуючи кількість людей, які мають тяжкі чи невиліковні хвороби та розвиток технічних можливостей сучасного медичного обладнання, пацієнтів, яких роками утримують на штучному життєзабезпеченні з роками стає все більше. В сучасному світі існують як прибічники позбавлення хворих людей життя за їх бажанням, так і ті, хто категорично не сприймає ці дії як природні та вважає їх протиправними. Протистояння морально-етичних, правових норм та гуманного відношення до людей, які страждають внаслідок тяжких захворювань, є предметом цієї доповіді.

Стаття 27 Конституції України закріплює положення про те, що кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини. Тоді як ст. 3